

Розділ X

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

А. Р. КРУСЯН,
доктор юридичних наук, професор
ORCID: 0000-0001-6437-2864

ПІДСУМКИ НАУКОВОЇ ТА НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В. М. КОРЕЦЬКОГО НАН УКРАЇНИ У 2024 р.

У 2024 р. Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України відмітив свій 75-річний ювілей. З моменту заснування у 1949 р. Інститут розвивався та набував «статусу» фундатора юридичної науки. Сьогодні Інститут є провідною науково-дослідною установою юридичного профілю в Україні, що здійснює діяльність відповідно до Конституції України, Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», інших актів законодавства України, Статуту НАН України, Основних принципів організації та діяльності наукових установ Національної академії наук України та свого Статуту, а також затвердженої вченою радою Інституту Стратегії діяльності Інституту на найближче десятиліття.

Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України у 2024 р. здійснював: фундаментальні теоретико-методологічні та прикладні дослідження актуальних проблем державно-правового будівництва в Україні; організацію та проведення наукових і науково-практичних конференцій та ін. наукових заходів; видавничу діяльність; експертну та науково-консультативну діяльність; підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації. В умовах триваючої збройної агресії російської федерації проти суверенної України було продовження дослідження актуальних проблем сучасного етапу воєнного стану в Україні, серед яких: проблематика правового забезпечення захисту державного суверенітету, територіальної цілісності та національної безпеки України, розвиток конституційно-правового механізму захисту прав людини в умовах воєнного стану, осмислення та

надання правових оцінок злочинним діям рф у міжнародно-порівняльному контексті тощо. Попри обставини воєнного часу (вимушене тимчасове переміщення співробітників, періодична відсутність Інтернету та засобів наукової комунікації, відключення електроенергії, обмежений доступ до архівних і бібліотечних фондів, суттєве скорочення фінансування наукових досліджень), Інституту вдалося зберегти власну наукову активність та наукову спроможність.

Структурно Інститут складається з 9 наукових відділів та 1 науково-організаційного, а саме: 1) відділ теорії держави і права (зав. відділу – д. ю. н., професор, член-кор. НАН України Н. М. Пархоменко); 2) відділ історико-правових досліджень (зав. відділу – к. ю. н., професор І. Б. Усенко); 3) відділ конституційного права та місцевого самоврядування (зав. відділу – д. ю. н., професор, академік НАН України Ю. С. Шемшученко); 4) відділ проблем цивільного, трудового і підприємницького права (зав. відділу – д. ю. н., професор А. Ю. Бабаскін); 5) відділ проблем державного управління та адміністративного права (в. о. зав. відділу – д. н. з держ. управл., професор Я. Ф. Жовнірчик); 6) відділ проблем аграрного та земельного, екологічного та космічного права (зав. відділу – д. ю. н., професор П. Ф. Кулинич); 7) відділ проблем кримінального права, кримінології та судоустрою (зав. відділу – д. ю. н., професор З. А. Загинеї-Заболотенко); 8) відділ міжнародного права та права Європейського Союзу (в. о. зав. відділу – д. ю. н., професор, академік НАПрН України Н. М. Оніщенко); 9) відділ міжгалузевих і порівняльних правових досліджень (в. о. зав. відділу – д. ю. н., професор, академік НАПрН України О. В. Скрипнюк), Сектор правових проблем політології (зав. сектору – д. політ. н., професор О. В. Кукуруз); 10) відділ організації підготовки та атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації (в. о. зав. відділу – к. і. н., доцент А. О. Білоус).

У наукових і науково-допоміжних підрозділах Інституту у звітному році працювали 95 співробітників, із них 86 науковців, у тому числі: директор, радник при дирекції, 2 заступники директора з наукової роботи, вчений секретар, 6 завідувачів відділів, 5 головних наукових співробітників, 18 провідних наукових співробітників, 37 старших наукових співробітників, 9 наукових співробітників, 2 молодших наукових співробітників, 3 провідних інженери.

Станом на 15 грудня 2024 р. в Інституті працює 32 доктори наук і 48 кандидатів наук, 1 доктор філософії, один академік (Ю. С. Шемшученко) та 2 члени-кореспонденти Національної академії наук України (В. Ф. Сіренко, Н. М. Пархоменко); 12 академіків та членів-кореспондентів Національної академії правових наук України (Ю. С. Шемшученко, О. В. Скрипнюк, В. Ф. Сіренко, В. П. Нагребельний, О. Ф. Андрійко, Н. Р. Малишева, Є. Б. Кубко, Н. М. Оніщенко, І. О. Кресіна, П. Ф. Кулинич, Н. М. Пархоменко, А. А. Музика); почесний академік Національної академії педагогічних наук України (О. В. Скрипнюк).

Серед працівників Інституту – 7 заслужених діячів науки і техніки України (академік НАН України [Ю. С. Шемшученко], член-кор. НАН України В. Ф. Сіренко, І. О. Кресіна, В. П. Горбатенко, П. Ф. Кулинич, О. В. Батанов, А. А. Музика) та 14 заслужених юристів України (О. В. Скрипнюк, Н. М. Оніщенко, В. П. Нагребельний, Н. М. Пархоменко, Н. Р. Малишева, О. Ф. Андрійко, Є. Б. Кубко, І. Б. Усенко, О. І. Ющик, В. І. Олещенко, В. О. Гацелюк, О. О. Кваша, А. Р. Крусян, О. В. Марцеляк).

У 2025 р. Інститут та вся вітчизняна юридична наука зазнали непоправної втрати – 1 березня 2025 р. на 90-му році життя відійшов у вічність Юрій Сергійович Шемшученко, академік НАН України, академік НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, повний кавалер ордена Князя Ярослава Мудрого. Ю. С. Шемшученко був видатним вченим, фундатором школи екологічного права, засновником інноваційних напрямів наукових досліджень у Інституті – проблематики аграрного, земельного, природоресурсного права, талановитим вченим-конституціоналістом. Пам'ять про Ю. С. Шемшученка завжди залишиться в серцях співробітників Інституту.

Основні дослідження Інституту у 2024 р. пов'язані з виконанням 10 відомчих планових тем.

Так, у 2024 р. розпочалася розробка 4 фундаментальних тем, а саме.

1. «Український конституціоналізм в умовах війни та повосного відновлення» (науковий керівник – О. В. Скрипнюк; виконавці – [Ю. С. Шемшученко], В. О. Антонов, О. В. Батанов, А. Р. Крусян, О. І. Ющик, О. В. Марцеляк, Т. А. Костецька, Н. Л. Омельченко, О. О. Скрипнюк; термін виконання – I кв. 2024 р. – IV кв. 2026 р.).

За результатами першого року виконання планової теми досліджувалось чинне законодавство України, зміни і напрями удосконалення сучасного законодавства в умовах війни як нормативної основи українського конституціоналізму; організація державної влади та місцевого самоврядування в умовах війни та зміщення акцентів у визначенні ролі та відповідних повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування в умовах воєнного стану як інституціональної основи системи конституціоналізму; розвиток місцевого самоврядування та взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування під час війни як елементів механізму організації (самообмеженої) публічної влади у системі конституціоналізму; забезпечення та захист прав і свобод людини в умовах війни як мети функціонування системи конституціоналізму; розвиток громадянського суспільства в умовах війни як передумови розвитку українського конституціоналізму; формування конституційної правосвідомості на основі національної ідентичності української нації та національної ідеї як умови подальшого розвитку українського конституціоналізму; забезпечення конституційного правопорядку як основної мети функціонування системи конституціоналізму та ін.

Значної уваги у дослідженні приділено питанням щодо тенденцій розвитку системи українського конституціоналізму в період повоєнної відбудови

України та у зв'язку з євроінтеграційними прагненнями України, зокрема: дослідженню перспектив внесення змін до Конституції України та системи конституційного законодавства як нормативної основи подальших прогресивних змін у системі українського конституціоналізму; удосконаленню системи організації публічної влади на місцевому рівні (у контексті продовження реформи децентралізації); удосконаленню системи забезпечення прав людини згідно з міжнародними, зокрема європейськими, стандартами у цій сфері; впровадженню європейських цінностей у теорію та практику сучасного конституціоналізму та ін.

2. «Справедливе суспільство: політико-правова парадигма в умовах європейської інтеграції України» (науковий керівник – І. О. Кресіна; виконавці: В. П. Горбатенко, А. А. Коваленко, О. В. Кукуруз, О. М. Стойко, Н. М. Батанова, М. Д. Ходаківський, І. О. Венгер, Т. В. Нич; термін виконання – I кв. 2024 р. – IV кв. 2026 р.).

За результатами першого року виконання планової теми науковці проаналізували наукову літературу з відповідної тематики, провели дослідження за науковими напрямками своїх розділів та зробили відповідні висновки. Зокрема, за цей період: досліджено основні політико-правові підходи до розуміння справедливості в демократичному суспільстві; досліджено питання визначення політико-правових цінностей як наукової категорії; доведено, що застосування аксіологічного методу дослідження виявляє предметну тотожність такої цінності, як справедливість, у політичній і правовій науці; обґрунтовано необхідність застосування саме поняття «політико-правові цінності» на противагу їх окремійшому використанню в політичній та правовій науці; доведено, що справедливість є як універсальною, так і національною цінністю; на основі порівняльного аналізу виявлено спільні та відмінні змістові складові цінності справедливості в низці європейських країн; висунуто гіпотезу: утвердження справедливості в українському суспільстві є екзистенційною засадою розвитку української нації як спільноти громадянсько-політичної, що корелюється з європейськими демократичними цінностями і світоглядними орієнтирами; зроблено висновок, що запит українського суспільства на справедливість є не лише пріоритетом державної політики в умовах воєнного стану, а й визначає сенс діяльності інститутів громадянського суспільства, перспективу розвитку законодавства, напрями реформування в різних сферах суспільного життя; обґрунтовано доцільність дослідження громадянських і політичних прав у контексті утвердження справедливого суспільства з огляду на запит сучасного українського соціуму на справедливість; проаналізовано розуміння принципу справедливості українськими і зарубіжними вченими; визначено алгоритм послідовних дій, важливих для успішної реалізації принципу справедливості; наголошено на необхідності зміни підходу до розуміння ролі справедливості в сфері політики, як на практичному, так і на теоретичному рівнях; рекомендовано парадигму сприйняття політики як боротьби за владу замінити на парадигму розуміння політики

як стратегічної публічної політики, заснованої на чітких принципах, у тому числі принципі справедливості; доведено, що справедливість має стати спільним принципом для розроблення і реалізації тісно пов'язаних між собою документів публічної політики і правових актів; досліджено інституційні та ціннісні пріоритети антикорупційної політики.

3. «Адаптація законодавства до права Європейського Союзу в умовах повоєнного відновлення» (науковий керівник – Н. М. Оніщенко; виконавці – В. І. Акуленко, О. В. Кресін, Л. Г. Фалалєєва, Н. В. Камінська, І. М. Проценко, О. С. Переверзева, М. І. Суржинський, Я. А. Павко, В. В. Ходош, А. В. Смолій, А. В. Філіппов; термін виконання – I кв. 2024 р. – IV кв. 2026 р.).

За результатами першого року виконання планової теми досліджувався комплекс міжнародно-правових питань, що стосується інтеграції таких аспектів співробітництва України з ЄС у площині її післявоєнного відновлення, як: міжнародна безпека в європейському регіоні у зв'язку з агресією російської федерації проти України та окупації частини її території; відшкодування внаслідок порушення основоположних прав людини під час окупації російською федерацією частини території України; міжнародно-правові форми та засоби відшкодування шкоди та збитків економіці України в результаті агресії російської федерації; відновлення транспортної інфраструктури України як умови відбудови її економічного потенціалу; ліквідація екологічних катастроф як наслідку воєнних дій російської федерації на території України; післявоєнна адаптація законодавства України у сфері цифровізації з правом ЄС; повоєнне відновлення енергетики України відповідно до її інтеграції у цій сфері з ЄС; повоєнне відновлення (реституція) культурних цінностей України в процесі інтеграції з правом ЄС. Продовження дослідження та висвітлення цих питань спрямоване на такі аспекти, що стосуються безпосередньо вступу України в ЄС, а саме в правовому вираженні сприяти наближенню впровадження євроінтеграційних реформ і наближення до *acquis* ЄС, збільшення інституційної спроможності органів влади, здійснення відновлення з урахуванням принципів і стандартів ЄС, а також здійснення процесуальних заходів з наближення до ЄС.

4. «Принцип територіальної цілісності держави в українській правовій думці та конституційній практиці: історико-правовий аспект» (науковий керівник – І. Б. Усенко; виконавці – І. В. Музика, О. О. Самойленко, А. Ю. Іванова, Є. В. Ромінський, Т. І. Бондарук, Л. В. Худояр, О. В. Сокальська; термін виконання – I кв. 2024 р. – IV кв. 2026 р.).

За результатами першого року виконання планової теми з'ясовано та сформульовано юридичні оцінки генезису принципу територіальної цілісності держави. Особливу увагу приділено науковим юридичним оцінкам територіальної цілісності української держави на різних етапах українського державотворення як необхідної ознаки реальності суверенітету України.

З позицій нових методологічних підходів і сучасних реалій повномасштабної агресії РФ планується розглянути інтерпретаційні парадигми принципу територіальної цілісності держави та недоторканності кордонів в історичному, міжнародно-правовому та конституційному аспектах. Принцип територіальної цілісності розглядається як необхідна умова й ознака реалізації принципу рівноправності та самовизначення народів.

У звітному році передбачалось складання плану НДР, визначення необхідних джерельних та історіографічних масивів матеріалів з теми, визначення основних методологічних і змістових позицій дослідження, збирання і опрацювання матеріалів з теми, їх узагальнення і аналітичний аналіз.

Головними формалізованими наслідками виконання згаданих завдань стали складання попередньої бібліографії основних сучасних праць з проблеми, проведення наукової конференції та публікація тез доповідей цієї конференції, а також інші наукові публікації.

Міжнародна наукова конференція «Земля і територія як юридичні та геополітичні поняття: історико-правова реальність і сучасність» з успіхом відбулася 1–2 листопада 2024 р. Її співорганізаторами стали Міжнародна асоціація істориків права, Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Відділення екологічного, господарського та аграрного права НАПрН України, Комісія історії українського права при Президії НАН України. У ній взяли участь близько 60 дослідників, з них 5 – іноземних. Співробітники відділу посіли провідні позиції в оргкомітеті конференції, у складі модераторів окремих тематичних панелей конференції, а також у редколегії збірки тез доповідей конференції.

Результати дослідження у звітному році також набули відображення у доповідях виконавців НДР на інших наукових форумах.

У 2024 р. продовжувалось виконання трьох відомчих тем, а саме.

1. «Адміністративно-правове забезпечення функціонування органів виконавчої влади і фінансової сфери України у воєнний та повсютний період» (науковий керівник – О. Ф. Андрійко; виконавці – Я. Ф. Жовнірчик, Д. О. Беззубов, В. С. Куйбіда, Л. Є. Кисіль, В. А. Дерещ, Н. К. Ісаєва, Н. В. Воротіна, О. О. Семчик, В. П. Тимошук, О. А. Банчук, З. М. Бурик, О. І. Пархоменко-Кудцевіл; термін виконання – I кв. 2023 р. – IV кв. 2025 р.).

У процесі дослідження теми визначено такі основні наукові напрями.

1. Модернізація публічного управління в Україні: основною метою цього напряму є розробка обґрунтованих пропозицій з модернізації публічного управління та удосконалення організаційно-правового забезпечення управлінської діяльності органів публічної влади шляхом проведення наукових досліджень функціонування системи органів публічної влади та організаційно-правового забезпечення їх управлінської діяльності в сучасних умовах, з'ясування необхідності якісної зміни правового регулювання цієї діяльності.
2. Організаційно-правові засади діяльності органів виконавчої

влади щодо забезпечення національної безпеки: розглянуто специфіку правового режиму воєнного стану та його вплив на функціонування державних органів; виявлено основні проблеми у сфері забезпечення національної безпеки (недосконалість міжвідомчої координації, низька якість управління, обмеження прав і свобод громадян, ризики інформаційної безпеки, невизначеність правового статусу окремих збройних формувань); запропоновано шляхи вдосконалення системи національної безпеки через модернізацію управлінських структур, впровадження сучасних інформаційних технологій, професіоналізацію кадрового складу та розвиток міжнародного співробітництва. 3. Актуальні питання впровадження адміністративної процедури та забезпечення доступу до адміністративних послуг в умовах воєнного стану, поствоєнного відновлення, європейської інтеграції України: досліджено генезу становлення доктрин адміністративних послуг та загальної адміністративної процедури в Україні; виявлено ключові напрями, за якими формувався інститут адміністративних послуг в адміністративному праві; доведено, що у центрі уваги адміністративного права має бути людина, її права і свободи, створення належних умов для їх захисту та реалізації, у тому числі в умовах воєнного стану. 4. Адміністративна правосуб'єктність органів виконавчої влади та інших суб'єктів, яким делеговано повноваження органів виконавчої влади в умовах війни та повоєнних умовах: обґрунтовано, що коректність і зумовленість дефініції «правосуб'єктність» у межах адміністративно-правової традиції забезпечується низкою чинників, серед яких потенційна нерівність суб'єктів адміністративних правовідносин (вертикальні правовідносини) у діалектичній взаємодії з концепцією «сервісної» держави, чіткий поділ на індивідуальних і колективних учасників правовідносин, наявність в обов'язкового учасника адміністративних правовідносин владних, адміністративно-господарських, організаційно-розпорядчих функцій (пов'язаність із виконавчою владою), обов'язковість участі в окремих видах адміністративних правовідносин. 5. Організаційно-правові проблеми вдосконалення функціонування податкової сфери у воєнний і повоєнний період, де звертається увага на те, що країна не може постійно триматися лише за рахунок міжнародної допомоги, тому визначення оптимальних джерел доходів державних і місцевих бюджетів та забезпечення належного рівня їх правового регулювання повинно спиратися на чітку державну фінансову та податкову політику; здійснювався науковий аналіз важливих проблем удосконалення організації та правових засад діяльності Державної податкової служби, досліджуються також організаційно-правові засади функціонування банківського сектору та проблеми грошового обігу в умовах воєнного стану.

2. «Злочини в умовах війни в Україні: проблеми запобігання, криміналізації та реалізації кримінальної відповідальності» (науковий керівник – О. О. Кваша; виконавці – З. А. Загинеї-Заболотенко, О. М. Костенко, Ю. А. Турлова, А. В. Ландіна, А. С. Нерсесян, Л. Г. Козлюк, М. І. Сірий,

В. Н. Кубальський, В. М. Нікітенко, Р. С. Кваша, Р. Ю. Завітневич, В. О. Гацелюк; термін виконання – I кв. 2023 р. – IV кв. 2025 р.).

Протягом 2024 р. науковці відділу з дотриманням міжнародних стандартів високого рівня здійснили дослідження проблеми злочинів в умовах війни в Україні, а саме: а) визначили пріоритети антикримінальної політики України в умовах війни та справедливого миру; б) охарактеризували нормотворчі та правозастосовні зміни воєнного часу та проблеми доктрини і правозастосовної практики застосування кримінально-правових і кримінальних процесуальних норм про злочини проти основ національної безпеки України, зокрема, державної зради, колабораційної діяльності, пособництва державі-агресору, злочинів, що посягають на державний суверенітет України; в) виявили проблеми запобігання воєнній агресії та запропонували шляхи їх вирішення на міжнародному та національному рівнях; г) дослідили бойовий імунітет як доктрину належного правозастосування, що розширює межі правомірності поведінки військовослужбовця під час воєнної агресії; д) виявили основні тенденції криміналізації та декриміналізації діянь як інструментів кримінально-правового реагування на загрози, спричинені воєнною агресією; е) визначено необхідність створення в Україні військової юстиції як інструменту запобігання та протидії військовим кримінальним правопорушенням.

Отримані результати мають як наукову значущість, оскільки розвивають наявні в Україні доктринальні концепти запобігання, криміналізації та реалізації кримінальної відповідальності за злочини в умовах війни та слугують подальшому розвитку наукових підходів у відповідному напрямі, так і практичну цінність, оскільки отримані наукові результати можуть бути використані законодавцем під час удосконалення кримінального та кримінального процесуального законодавства України, а також правозастосовними органами (слідчі, прокурори, судді) під час реалізації кримінальної відповідальності за злочини, вчинені в умовах війни.

Під час виконання НДР уперше отримано науково значущі результати стосовно кримінологічних аспектів захисту довкілля України в умовах війни, зокрема, розраховане значення середнього темпу приросту злочинів у сфері ядерної та радіаційної безпеки, з'ясовано вагу кожного зі злочинів у сфері ядерної та радіаційної безпеки в Україні, здійснено кримінологічний аналіз злочинів у сфері ядерної та радіаційної безпеки як окремого виду злочинів.

3. «Проблеми правового регулювання цивільних відносин у повосній Україні» (науковий керівник – А. Ю. Бабаскін; виконавці – Г. П. Тимченко, Я. В. Сімутіна, С. О. Короєд, Ю. Л. Бошицький, М. В. Венецька, Г. А. Трунова, І. Ф. Севрюкова, О. М. Молявко, О. В. Епель; термін виконання – I кв. 2023 р. – IV кв. 2025 р.).

За результатами другого року виконання теми досліджувалось чинне законодавство України, правові норми Європейського Союзу, цивільне законодавство країн – членів ЄС, судова практика та доктринальні джерела щодо

проблем правового регулювання цивільних відносин, з урахуванням триваючого процесу рекодифікації Цивільного кодексу України, та дії в Україні режиму воєнного стану, здійснено дослідження стану правового регулювання цивільно-правових, цивільно-процесуальних відносин на сучасному етапі, визначені напрями його удосконалення з метою забезпечення прискореного відновлення економіки країни та підвищення рівня забезпечення гарантій дотримання прав та інтересів суб'єктів цивільних правовідносин, зроблені окремі висновки та спрямовані пропозиції до державних органів щодо вдосконалення чинного законодавства України, підготовлені та передані до друку статті до фахових друкованих видань, взята участь у науково-практичних конференціях з публікацією тез виступів, узята участь у круглих столах тощо.

Дослідження має сприяти удосконаленню цивільного та цивільного процесуального законодавства, а також вирішенню конкретних практичних проблем прискореного відновлення економіки України. Очікуваний результат: публікація колективної наукової монографії, наукових статей у фахових виданнях, тез науково-практичних конференцій, проведення круглих столів, подання науково-аналітичної записки з напрямів удосконалення чинного цивільного та цивільного процесуального законодавства України тощо.

Найбільш вагомими підсумками здійснених у 2024 р. дослідницьких робіт є наукові результати, одержані після завершення трьох фундаментальних тем.

1. «Оптимізація правотворчої діяльності: теоретико-прикладні засади» (науковий керівник – Н. М. Пархоменко; виконавці – В. Ф. Сіренко, Є. Б. Кубко, Т. І. Тарахонич, С. О. Сунегін, О. Л. Львова, Н. О. Клещенко, В. І. Риндюк, В. Ю. Васецький; термін виконання – I кв. 2022 р. – IV кв. 2024 р.).

У процесі дослідження обґрунтовано, що правове регулювання суспільних відносин в умовах правового режиму воєнного стану та одночасного забезпечення їх сталого розвитку, інтеграції до Європейського Союзу та набуття членства в НАТО, відсутності відповідного зарубіжного досвіду свідчить про те, що Україна наразі вибудовує власну унікальну модель організації функціонування державного механізму та належного забезпечення урядування, що потребує відповідного правотворчого супроводу, планової та продуманої правотворчої політики, пошуку найоптимальніших для України правових рішень, заснованих на національних інтересах та здатності самостійно формувати та реалізовувати внутрішню і зовнішню політику.

У процесі дослідження визначено сучасні науково-організаційні та технологічні засоби, поєднання яких сприятиме удосконаленню правотворчого процесу, його модернізації та оптимізації, корегуванню стратегічного напрямку правового впливу та отримання очікуваного суспільством результату.

Окрім того, визначено онтологічно-гносеологічні засади правотворчої діяльності, охарактеризовано правотворчу діяльність як правову категорію та

різновид юридичної діяльності; розкрито зміст принципів правотворчої діяльності та її моральні засади; обґрунтовано, що ефективність правотворчості, і відповідно її оптимізація, визначається історично виправданими, сталими засадничими суспільними цінностями та моральними основами; досліджено сутнісні характеристики правових прогалин як результату правотворчої помилки; проаналізовано види правотворчої діяльності; визначено закономірності підвищення ефективності правотворчості що дозволяє вдосконалити сам процес правотворчості, що особливо важливо в умовах воєнного стану; визначено та охарактеризовано функції правотворчої діяльності тощо.

За результатами наукової роботи підготовлено: рукопис колективної монографії «Оптимізація правотворчої діяльності» (Н. М. Пархоменко, О. В. Скрипнюк, Н. М. Оніщенко та ін.; кер. авт. кол. та заг. ред. Н. М. Пархоменко. Київ: Парламентське видавництво, 2025. 380 с.); фахове періодичне науково-практичне юридичне видання «Альманах права. Правові засади нормотворчої діяльності: національний і зарубіжний досвід: До 75-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 1949–2024». Випуск 15. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2024. 688 с.

2. «Проблеми правового регулювання землеробства в Україні в умовах кліматичних змін» (науковий керівник – П. Ф. Кулинич; виконавці: П. Ф. Кулинич, О. А. Поліводський, С. В. Батрін, А. І. Ріпенко; термін виконання: I кв. 2022 р. – IV кв. 2024 р.).

У процесі дослідження отримано такі основні результати. Сформовано визначення в термінологічному інструментарії земельного і аграрного права вуглецевого землеробства як напряму кліматоохоронної діяльності та об'єкта правового регулювання, який передбачає таке використання земельних ресурсів, за якого відбувається ефективне вилучення CO₂ з атмосфери через фотосинтез рослин і його консервування у вигляді органічної речовини у ґрунті та рослинних рештках (секвестрація вуглецю). Обґрунтовано виникнення в Україні та визначено зміст нового виду підприємницької діяльності – торгівлі скороченими обсягами викидів вуглецю, де продавцями виступають агровиробники, що ведуть вуглецеве землеробство, та компанії, які купують у них скорочені об'єми викидів ґрунтового вуглецю та реалізують їх промисловим та іншим підприємствам, діяльність яких пов'язана з викидами парникових газів у атмосферу. Доведено, що випадки використання аграріями України технологій вуглецевого землеробства є поодинокими і мали місце виключно з ініціативи самих агровиробників, які виявили зацікавленість у застосуванні таких технологій. Фактично аграрії у таких випадках керувалися міркуваннями соціальної відповідальності, прагненням покращити екологію, відданістю демократичним цінностям тощо. Проте правові чинники, крім, можливо, загальних положень кліматичного законодавства ЄС та деяких правових актів України, практично не впливають на волевиявлення агра-

рїїв щодо переходу на засади вуглецевого землеробства. Такий стан правового регулювання відносин вуглецевого землеробства визначається як незадовільний та вносяться пропозиції щодо необхідності істотного вдосконалення як кліматичної політики України, так і її кліматоохоронного законодавства, зокрема, у сфері регулювання аграрних та земельних відносин. Обґрунтовано, що для забезпечення сприятливого для суспільства розвитку відносин вуглецевого землеробства доцільно кардинально переглянути систему правових норм, які регулюють такі відносини. Сформульовано положення, що вдосконалення законодавства про вуглецеве землеробство має передбачати надання вмісту вуглецю у ґрунтах такого ж правового значення, яке надається у законодавстві і вмісту ґрунтового гумусу та інших органічних речовин як орієнтиру розвитку правового забезпечення раціонального використання та охорони земель. Сформульовано висновок про те, що формування правового забезпечення кліматоохоронного землеробства потребуватиме вибору належних правових механізмів. Перехід діяльності агровиробників на засади вуглецевого землеробства не можна запровадити зобов'язуючими правовими нормами. Запропоновано Міністерству аграрної політики та продовольства України розробити та затвердити «Методичні рекомендації щодо запровадження та використання сільськогосподарськими підприємствами та фермерськими господарствами методів вуглецевого землеробства» з тим, щоб систематизувати та довести до відома агровиробників наявні, апробовані практикою знання в галузі сучасних кліматоохоронних технологій господарювання. Доведено, що введення у законодавство правових норм, спрямованих на запровадження економічного стимулювання переходу аграріїв на стандарти вуглецевого землеробства, має включати і правові норми щодо вуглецевої сертифікації ґрунтового покриву полів, задекларованих агровиробниками як землі вуглецевого землеробства. Обґрунтовано висновок, що в Україні наявні всі технічні та технологічні передумови для інституалізації дистанційного моніторингу сільськогосподарських земель як юридично значущого інструменту контролю діяльності агровиробників з використання належних їм земельних та інших природних ресурсів. Завдяки впровадженню автоматичного приймання статистичної інформації та аналітичного інформування Державний аграрний реєстр може бути трансформований у національний цифровий аграрний аналітичний центр, який здійснюватиме моніторинг господарської діяльності агровиробників у контексті реалізації (дотримання) ними вимог чинного аграрного та іншого законодавства. Проведений аналіз правового регулювання використання сільськогосподарської сировини для виробництва енергії з біомаси в Україні свідчить про те, що цей сектор має значний потенціал розвитку. У зв'язку з цим запропоновано створити окрему візію розвитку сектору – Дорожню карту розвитку біоенергетики в Україні до 2050 р. і План дій до неї.

3. «Еколого-правові проблеми в зонах збройних конфліктів» (науковий керівник – Н. Р. Малишева; виконавці – Н. Д. Красіліч, В. І. Олещенко,

В. В. Семеняка, А. М. Гурова; термін виконання: I кв. 2022 р. – IV кв. 2024 р.). У результаті здійсненого дослідження за темою виконавці отримали такі основні наукові результати: загальні еколого-правові проблеми, що виникають в зоні збройних конфліктів міжнародного характеру, вже доктринально опрацьовані та закріплені в актах міжнародно-правового регулювання, мають бути проаналізовані під кутом зору російської збройної агресії проти України і максимально адаптовані до можливості застосування загальних принципів, ознак і напрямів правового регулювання відповідних відносин у національному законодавстві України, а також у міжнародному гуманітарному праві, міжнародному екологічному праві та міжнародному праві прав людини. Уперше обґрунтовано наявність екологічного виміру в концепції «рашизму» як нового різновиду тоталітарної ідеології та окреслено його основні риси; у термінологічному інструментарії екологічного права виокремлено термінологічні конструкції, народження яких пов'язане з періодом неспровокованої збройної агресії РФ проти України, сформовано позицію щодо необхідності введення нових понять і категорій до тіла екологічного законодавства з метою врегулювання нових відносин, які виникли.

Воєнний стан, уперше введений в Україні 24.02.2022 та який продовжує тривати, викликав до життя необхідність розроблення та прийняття в екологічній сфері (і не тільки) актів т. зв. надзвичайної правотворчості, що походить від неможливості застосування низки еколого-правових норм, які були призначені для реалізації в умовах мирного часу, але стали непридатними або не цілком придатними для умов збройного конфлікту на нашій території. Водночас з'явилися і зовсім нові відносини з екологічним компонентом, що потребують свого врегулювання. До прикладу, непридатними для застосування в умовах збройного конфлікту є регулювання співвідношення трьох основних, передбачених Конституцією України, правових режимів, що потребує внесення невідкладних змін до законів України «Про воєнний стан», «Про надзвичайних стан» і «Про зону надзвичайної екологічної ситуації». Важливим чинником розвитку екологічного законодавства України в умовах екзистенційних викликів є поступ на шляху до європейської інтеграції. Переговорний процес ЄС – Україна, що розпочався в червні 2024 р., вимагає від нашої держави масштабного перегляду вітчизняного екологічного законодавства з метою його узгодження з правом ЄС. Сьогодні законодавчий процес еколого-правового спрямування практично повністю спрямований в русло забезпечення вимог *acquis communautaire*, що висунуті до України. Акти «надзвичайної правотворчості», не пов'язані з євроінтеграцією, при цьому фактично «поставлені на паузу», що вважаємо неприпустимим, так само як і заміну невідкладного законодавчого регулювання певних еколого-правових відносин актами правозастосування. Визначено шляхи поєднання законодавчих робіт за двома напрямками: євроінтеграційним та пов'язаним з надзвичайною правотворчістю.

Важливим напрямом роботи Інституту у 2024 р. було здійснення **науково-експертної діяльності**.

Протягом звітного року Інститут проводив на замовлення підприємств, установ, громадських організацій і громадян науково-правові експертизи щодо відповідності нормативно-правових та індивідуальних актів чинному законодавству на договірних засадах. Зокрема, науковці Інституту підготували близько 150 науково-правових експертиз з доктринального тлумачення законодавства.

У 2024 р. Інститут продовжував підтримувати зв'язки з центральними органами державної влади, з окремими установами, організаціями, правоохоронними та судовими органами України. Співробітники Інституту брали активну участь у роботі ряду державних та урядових комісій і комітетів, національних рад та агентств, проводили експертизи та надавали науково-консультативну і науково-методичну допомогу, а саме: Президії НАН України, Конституційному Суду України, профільним комітетам Верховної Ради України, Головному управлінню Служби безпеки України, Офісу Генерального прокурора, Прокуратурі АРК та міста Севастополя, Кабінету Міністрів України, Міністерству юстиції України, Міністерству освіти і науки України та ін.

Співробітники Інституту підготували близько 100 науково-експертних висновків, наукових записок і пропозицій на запити таких державних органів та установ, як: Кабінет Міністрів України, Офіс Генерального прокурора, Верховний Суд, Конституційний Суд України, Служба безпеки України, Рада національної безпеки і оборони України, Міністерство оборони України, Національна академія наук України та ін.

Відповідно до звернень вищих органів державної влади в Інституті готувалися висновки на проекти законів, програми, аналітичні матеріали, зокрема, для: Президії НАН України – 33; Верховної Ради України – 9; Служби безпеки України – 3; НАЗК – 2; НАБУ – 2; Конституційного Суду України – 11; Верховного Суду – 3; Офісу Президента України – 1; Кабінету Міністрів України – 2; Національного агентства з питань забезпечення якості вищої освіти – 4; слідчих органів – 8 та ін. Серед них: експертні висновки до проектів законів України: «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо усунення термінологічних неузгодженостей» (реєстр. № 11200 від 25.04.2024 р.); «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності розпорядження майном соціальної сфери та вдосконалення законодавства в сфері оренди» (реєстр. № 11071 від 11.03.2024 р.); «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань мобілізації, військового обліку та проходження військової служби» (реєстр. № 10378 від 25.12.2023 р.); «Про колективні трудові спори» (реєстр. № 12034 від 16.09.2024 р.); «Про внесення змін до деяких законів України щодо пенсійного забезпечення окремих категорій працівників (службовців)» (реєстр. № 12165 від 29.10.2024 р.) та

ін.; на проекти постанов Кабінету Міністрів України «Деякі питання оплати праці працівників Національної академії наук України та підпорядкованих їй установ і організацій», «Про проведення експерименту у сфері містобудівної діяльності» та ін.

Результати наукових досліджень, отриманих співробітниками Інституту протягом 2024 р., використовувалися та були впроваджені при: здійсненні експертної діяльності у межах другої фази проекту «Моніторинг судових проваджень у справах про воєнні злочини» (грудень 2023 р. – травень 2024 р.) (ключовий експерт аналізу судових рішень про воєнні злочини), проєкт реалізується Асоціацією правників України в рамках грантової угоди з програмою USAID «Права людини в дії», яка впроваджується Українською Гельсінською спілкою з прав людини (УГСПЛ) (З. А. Загиней-Заболотенко); здійсненні діяльності у складі Науково-методичної ради при Голові Верховної Ради України (А. А. Музика, О. О. Кваша, З. А. Загиней-Заболотенко); участі у засіданні робочих груп Науково-консультативної ради при Верховному Суді, на яких обговорювалися питання щодо комплексного застосування норм матеріального та процесуального права у судовій практиці України (П. Ф. Кулинич); здійсненні експертної діяльності у проведенні 4-х турів опитування щодо перспектив розвитку української науки та її ролі у відновленні економіки України під час війни та у повоєнний період за проєктом «Український науково-технологічний форсайт» (www.foresight.in.ua) (П. Ф. Кулинич); здійсненні науково-експертної діяльності в рамках Робочої групи, утвореної Комітетом Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку і містобудування для розробки проєкту Містобудівного кодексу України (рішення Комітету від 15 березня 2023 р., протокол № 114); участі у роботі Національного комітету України з Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера», Науково-координаційної ради НАН України з проблем зміни клімату, Науково-технічної ради Державного агентства з управління зоною відчуження; участі у Робочій групі з правового та іншого забезпечення протидії інформаційним спробам утвердження за кордоном спотворених відомостей про Україну, її територію та державний кордон, утвореної Держгеокадастром України з ініціативи Українського географічного товариства за участю представників МЗС, МКІП, МОН, РНБО, наукових установ, громадських організацій (В. І. Олещенко); участі у роботі експертної робочої групи з питань оновлення законодавства у сфері космічної діяльності, створеної Мінстрагпромом (з лютого 2024 р.) (Н. Р. Малишева); участі у роботі робочої групи Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування щодо підготовки до другого читання законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про адміністративну процедуру» № 10161 від 18 жовтня 2023 р. (ухвалено як Закон 10.10.2024); участі у Робочій групі Міністерства юстиції України в роботі з

підготовки проєкту Закону України «Про звернення», на заміну чинному Закону України «Про звернення громадян» від 13.03.2024, реєстр. № 11082 (О. Ф. Андрийко, В. П. Тимошук, Л. Є. Кисіль); участі як консультанта Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування у підготовці законопроектів, що стосуються реформи місцевого самоврядування, адміністративно-територіального устрою, публічної служби (В. С. Куйбіда); проведенні серії навчальних заходів (семінарів-тренінгів і тренінгів) з тематики впровадження Закону України «Про адміністративну процедуру» для органів державної влади, для слухачів Вищої школи публічного управління (Л. Є. Кисіль); роботі Колегії Національного агентства України з питань державної служби (В. П. Тимошук).

Важливим масштабом вимірювання результатів наукової діяльності є **наукові публікації**. Загалом Інститут видав 13 монографічних праць (244,43 друк. арк.), 5 збірників наукових праць (67,93 друк. арк.), 1 журнал (32,27 друк. арк.). Загальний обсяг публікацій співробітників Інституту, враховуючи наукові статті, брошури, тези конференцій тощо склав близько 700 друк. арк. Зокрема, опубліковано:

Монографії за бюджетною програмою КПКВК 6541030:

– *Юридичні науки*. Правова держава. До 75-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Випуск 35. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2024. 1004 с. (52,5 друк. арк.); тираж – 120 прим.; ISSN print: 0869-2491; ISSN online: 2617-9776; індексується міжнародною наукометричною базою «Index Copernicus International» (Польща).

Щорічник присвячений 75-річчю Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. У цьому випуску щорічника набули відображення основні проблеми теорії та історії держави і права, конституційного права та місцевого самоврядування, цивільного, трудового права та права соціального забезпечення, адміністративного та фінансового права, екологічного та земельного права, кримінального права та процесу, міжнародного права та правових проблем політології.

– *Міжнародне право*. Kresin O. V. The United Nations General Assembly Resolutions. Their Nature and Significance in the Context of the Russian War against Ukraine / Ed. by W. E. Butler. Hannover, Stuttgart: ibidem-Verlag, 2024. 226 p. (Series: Soviet and Post-Soviet Politics and Society, No. 282). ISBN 3838219678, 9783838219677

Дослідження починається з розгляду повноважень Генеральної Асамблеї ООН та правового характеру її резолюцій, аналізу Статуту ООН та пов'язаних з ним документів, а також тлумачення відповідних положень Міжнародним судом ООН, самою Генеральною Асамблеєю та міжнародно-правовою доктриною. Автор аналізує резолюції Генеральної Асамблеї ООН з 2014 по 2023 р. щодо територіальної цілісності України, засудження

збройної агресії Російської Федерації, воєнних злочинів, скоєних її політичним і військовим керівництвом та російськими громадянами, юридичної відповідальності Російської Федерації та її громадян, а також параметрів майбутнього справедливого і тривалого миру.

– *Міжнародне право*. Кресін О. В. Резолюції Генеральної Асамблеї ООН: характер і значення у контексті війни РФ проти України: монографія. Київ: Норма права, 2024. 236 с. ISBN 978-617-7850-83-9.

Досліджено сутність положень Статуту ООН щодо повноважень Генеральної Асамблеї ООН та характеру її резолюцій, документи щодо розробки Статуту ООН, які уточнюють його норми, розвиток тлумачення відповідних положень у рішеннях і консультативних висновках Міжнародного суду ООН та практиці Генеральної Асамблеї ООН. Проаналізовано і класифіковано основні підходи до розуміння характеру резолюцій Генеральної Асамблеї ООН у доктрині міжнародного права. Розкрито зміст та значення резолюцій Генеральної Асамблеї ООН 2014–2023 рр. щодо територіальної цілісності України, засудження збройної агресії РФ, скоєних її політичним і військовим керівництвом та російськими громадянами воєнних злочинів, забезпечення відповідальності РФ та її громадян, а також параметрів майбутнього справедливого і сталого миру.

– *Міжнародне право, правознавство*. Камінська Н., Остудімов Б. Забезпечення енергетичної безпеки: теоретичні, міжнародно-правові та конституційно-правові засади: монографія. Київ, 2024. 250 с. ISBN 978-966-373-972-4.

Монографія присвячена дослідженню сучасної парадигми міжнародно-правового і конституційно-правового забезпечення енергетичної безпеки, заснованої на комплексному і міжгалузевому вивченні феномену енергетичної безпеки, та обґрунтуванню на цій основі положень, визначень, висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення теоретичних засад, міжнародно-правового і конституційно-правового регулювання в Україні. Видання розраховане на працівників органів законодавчої, виконавчої та судової влади, органів місцевого самоврядування, національних і міжнародних експертів, представників громадських організацій, науковців та студентів закладів вищої освіти.

– *Юридичні науки*. Збереження і розвиток України в умовах війни та миру: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, Е. М. Лібанова, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2024. С. 108–118. (Ум.-друк. арк. 5). – ISBN 978-966-00-1926-3.

Національна доповідь, підготовлена колективом вчених Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України, є спробою відповісти на питання, як має бути забезпечене збереження і розвиток України в умовах війни і що означає справедливий мир для нашої країни в умовах формування нового світового порядку.

У доповіді системно доведено, що збереження і розвиток України як цивілізаційного суб'єкта має здійснюватися в геополітичному, демографічному, економічному й духовно-культурному вимірах, а не лише у відстоюванні наших кордонів. Україна розглядається як спадкоємиця Київської Русі, оцінюється ставлення її громадян до сучасного стану й перспектив розвитку Української держави, визначені фактори формування сучасної системи правосуддя та специфіка судової реформи в Україні, сформульовані завдання й можливості повоєнного відродження України.

– *Політичні науки*. Стратегічні пріоритети політико-правового розвитку України в контексті європейської інтеграції: монографія / кол. авт.; за ред. І. О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького. Київ: Норма права, 2024. 858 с. (53,63 друк. арк.); тираж – 200 прим. ISBN 978-617-7850-01.

Обґрунтовано низку кардинальних перетворень стратегічного характеру, які в умовах війни росії проти України та повоєнної відбудови можуть забезпечити поступ у політичній та правовій сферах суспільного розвитку, утвердити міжнародну суб'єктність Української держави, зміцнити її суверенітет, національну безпеку. Показано зміни в наукових підходах до стратегічного планування й прогнозування політико-правового розвитку України з урахуванням сучасних ресурсодефіцитних реалій. Доведено необхідність утвердження суспільної ідеології національного прагматизму, яка зумовлена необхідністю максимально економити людські й матеріальні ресурси, досягти оптимального співвідношення цілей розвитку та засобів їх досягнення.

Окреслено євроінтеграційні пріоритети, перспективи та проблеми, що постали на шляху набуття Україною членства в Європейському Союзі. Розроблено низку пропозицій щодо реалізації євроінтеграційного та євроатлантичного курсу України, посилення її інституційної спроможності. Розглянуто актуальні питання енергетичної політики і безпеки в контексті євроінтеграції. Доведено необхідність формування культури енергоощадності, імплементації концепції енергетичного громадянства.

Запропоновано напрями і механізми здійснення парламентської і правової реформ. Накреслено основні орієнтири реформування освіти. Запропоновано концепт інформаційної держави. Чільну увагу приділено стратегічним засадам антикорупційної, інформаційної, етнонаціональної політики та політики національної ідентичності. Обґрунтовано нове бачення системи національної безпеки й оборони та розвитку її окремих складових.

Для державних і політичних діячів, науковців, освітян і всіх, хто працює на благо Української держави.

– *Юридичні науки*. Батанов О. В. Теорія муніципального права: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2024. 412 с. (25,75 друк. арк.); тираж 300 прим. ISBN 978-966-667-852-5.

У монографії висвітлюються актуальні проблеми теорії муніципального права як галузі права України. Сформульовано людиноцентристську концепцію муніципального права як галузі права України. Запропоновано науково-методологічні підходи до поняття муніципального права та його предмета. Уперше у вітчизняній науці висвітлено проблеми принципів муніципального права як галузі права, їх співвідношення із загальними принципами права та принципами місцевого самоврядування. Досліджено проблеми модифікації предмета муніципального права як галузі права України в умовах демократичної трансформації держави і суспільства та процесів євроінтеграції. Показано особливості функціонування муніципального права в контексті його генезису, розвитку і розуміння методу муніципально-правового регулювання. Проаналізовано функції муніципального права, здійснено їх класифікацію та показано особливості їх реалізації. Розглядаються питання джерел муніципального права як галузі права. Розрахована на науковців, викладачів, магістрів та студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти, депутатів місцевих рад, посадових осіб державної влади та місцевого самоврядування, усіх, хто цікавиться проблемами муніципального права, децентралізації та захисту прав людини.

– *Юридичні науки*. Державний суверенітет України у ХХ столітті: юридичні засади. Наукова записка. Т. І. Бондарук, А. Ю. Іванова, І. В. Музыка, Л. В. Худояр. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2024. 40 с.; тираж – 100 прим.

Наукова записка підготовлена за результатами НДР відділу історико-правових досліджень Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України «Принцип суверенітету у генезисі української державності ХХ століття». Запропоновані авторами наукові юридичні оцінки генези принципу суверенітету української держави особливого значення набувають в умовах військової агресії РФ проти України, метою якої є анексія української території, денацифікація та геноцид українських громадян, а в ідеологічному плані – перекручування або замовчування історичних фактів стосовно юрідизації суверенітету України у ХХ ст., зокрема теза про «неспроможність України як держави».

– *Юридичні науки*. Організаційні засади регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного судочинства: монографія / кол. авторів: В. О. Заросило, Д. О. Беззубов, Р. С. Свистович, Д. С. Багатих, С. О. Рибченко. Київ: Людмила, 2024. 200 с. (8,3 друк. арк.); тираж – 200 прим. ISBN 978 – 617-555-218-6.

Монографію присвячено комплексному дослідженню організаційних засад регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного судочинства. У роботі сформульовано відповідні науково обґрунтовані теоретичні положення, а також розроблено низку актуальних пропозицій щодо удосконалення норм національного законодавства. Окремо формуються актуальна позиція, сутність якої полягає у тому, що розвитку суспільних відносин у

сфері адміністративного судочинства сприятиме зміна підходів у відносинах між органами публічної адміністрації і невіддільними суб'єктами з владно-підпорядкованих на партнерські, коли діяльність суб'єктів владних повноважень спрямована на забезпечення та реалізацію прав і інтересів невіддільних суб'єктів.

– *Юридичні науки*. Організаційно-правові аспекти захисту прав і свобод людини у адміністративному провадженні: монографія / кол. авторів: Л. В. Арестова, Д. О. Беззубов, В. О. Заросило, Б. М. Тичина. Київ: Людмила, 2024. 191 с. (7,95 друк. арк.); тираж – 200 прим. ISBN 978-617-555-232-2.

Монографія присвячена комплексному дослідженню механізмів правового регулювання адміністративних відносин у сфері забезпечення прав і свобод людини. У роботі надано визначення адміністративного провадження як процесу розгляду і вирішення порушень адміністративного права компетентними органами. Автори пропонують класифікацію адміністративних проваджень за критерієм захисту індивідуального та суспільного інтересу, аналізують правовідносини у сфері адміністративного провадження та розробляють пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства. Монографія також містить рекомендації щодо реформування органів контролю та системи державного нагляду для більш ефективного забезпечення прав і свобод людини.

– *Юридичні науки*. Впровадження загальної адміністративної процедури в Україні. Актуальні проблемні питання у сфері адміністративних послуг та шляхи їх вирішення: наукова доповідь відділу проблем державного управління та адміністративного права, підготовлена к. ю. н. В. П. Тимощуком, за участю д. ю. н., проф. О. Ф. Андрійко, к. ю. н. Л. Є. Кисіль, к. ю. н. В. П. Нагребельного. Київ: Людмила, 2024. 40 с. (1,6 друк. арк.); тираж – 100 прим. ISBN 978-617-555-236-0.

У науковій доповіді розглядається проблематика запровадження загальної адміністративної процедури в Україні у зв'язку із ухваленням і набранням чинності Закону України «Про адміністративну процедуру» (ЗАП). Зокрема, надається наукова оцінка теоретичного значення новел ЗАП для адміністративного права України, пропонуються основні заходи для належного впровадження цього євроінтеграційного закону. Друга частина наукової доповіді присвячена актуальним викликам у сфері надання адміністративних послуг, зокрема потребі впровадження політики делегування повноважень з надання адміністративних послуг від органів виконавчої влади до компетенції органів місцевого самоврядування, сприяння діяльності центрів надання адміністративних послуг, ухвалення раціонального законодавства про адміністративний збір тощо.

Збірники наукових праць за бюджетною програмою КПКВК 6541030:

– *Юридичні науки*. Правосуддя в Україні під час війни: проблеми розгляду корупційних та воєнних злочинів: матеріали VI Київського полілогу

(м. Київ, 1 груд. 2023 р.) / упоряд. З. А. Загинеї-Заболотенко. Київ, 2024. 154 с. (Обл.-вид. арк. 4,8); тираж – 150 прим.

У збірнику представлено тези доповідей науковців, суддів, викладачів, аспірантів з проблем світоглядних засад протидії воєнним та корупційним злочинам в умовах війни, протидії корупційним кримінальним правопорушенням в умовах війни та кримінальної відповідальності воєнних злочинців (міжнародні стандарти, реалії судової практики та перспективи реалізації).

– *Юридичні та політичні науки*. Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 95. Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2024. 312 с. (18,14 друк. арк.); тираж – 200 прим. ISSN 1563-3349 УДК 34; 32.

У збірнику висвітлюються актуальні питання теорії та історії держави і права, порівняльного правознавства, державного управління, адміністративного, конституційного, міжнародного, цивільного, аграрного, кримінального та інших галузей права. Проблеми сучасної політичної науки розкриваються у розділах з теорії та методології політологічних досліджень, історії політичної думки, правової, міжнародної, порівняльної та прикладної політології, етнополітології та конфліктології.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів і студентів, усіх, хто прагне отримати знання з юридичних і політичних наук.

– *Юридичні та політичні науки*. Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 96 / Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2024. 373 с. (20,14 друк. арк.); тираж – 200 прим. ISSN 1563-3349 УДК 34; 32.

У збірнику висвітлюються актуальні питання теорії та історії держави і права, порівняльного правознавства, державного управління, адміністративного, конституційного, міжнародного, цивільного, аграрного, кримінального та інших галузей права. Проблеми сучасної політичної науки розкриваються у розділах з теорії та методології політологічних досліджень, історії політичної думки, правової, міжнародної, порівняльної та прикладної політології, етнополітології та конфліктології.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів і студентів, усіх, хто прагне отримати знання з юридичних і політичних наук.

– *Юридичні науки*. Еволюція принципу суверенітету в українському державотворенні: теорія та практика: збірник наукових праць. Редколегія: О. В. Скрипнюк (співголова), І. Б. Усенко (співголова), А. Ю. Іванова (відповідальний секретар), Т. І. Бондарук, А. Р. Крусян, І. В. Музика, Є. В. Ромінський. Київ: Талком, 2024. 208 с. (12,09 друк. арк.); тираж – 100 прим. ISBN 978-617-8352-43-1.

Збірник наукових праць присвячений різним аспектам історичного юридичного розвитку принципу суверенітету: співвідношенню народного, національного та державного суверенітету в теорії та практиці українського конституціоналізму; правовим проблемам забезпечення та захисту державного

суверенітету України в різні історичні часи та проблемам його реалізації в сучасних умовах; доктринальним положенням про суверенітет в історії правової думки, зокрема в роботах М. І. Палієнка, Ф. В. Тарановського, О. О. Жиліна та плеяди вчених радянської доби: В. М. Корецького, П. О. Недбайла, Б. М. Бабія.

Його основу складають статті, підготовлені за підсумками Всеукраїнської історико-правової конференції «Еволюція принципу суверенітету в українському державотворенні: теорія та практика» (Київ, 27 жовтня 2023 р.), а також у ході планових досліджень Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України.

– *Юридичні науки*. Земля і територія як юридичні та геополітичні поняття: історико-правова реальність і сучасність: збірник тез міжнародної наукової конференції (Київ, 1–2 листопада 2024 р.). Редколегія: І. Б. Усенко (голова), А. Ю. Іванова (відповідальний секретар), Т. І. Бондарук, В. М. Єрмоленко, І. В. Музика, В. В. Носік, Н. М. Пархоменко, Є. В. Ромінський, О. Н. Яриши. Київ: Талком, 2024. 255 с. (12,5 друк. арк.); тираж – 100 прим. ISBN 978-617-8352-66-0.

Збірник тез присвячений різним аспектам термінопонять «земля» і «територія»; їх історичній еволюції, вживанню в законодавстві, правовій думці та правових відносинах. Особливу увагу приділяється розумінню території в міжнародному та національному правових вимірах, поняттю етнічної території та його юридичного змісту і значення, правовим уявленням про землю як конституційну та соціальну цінність, суті землі та території як предмета геополітики і конфлікту: від «спору за межу» до «визнання історичної території держави».

Підручники, навчальні посібники за бюджетною програмою КПКВК 6541030:

– *Юридичні науки*. Пархоменко Н. М. Принципи права, Джерела права. Правознавство: підручник / С. О. Костенко та ін.; за ред. Є. Д. Скулиша. Житомир: ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2024. 356 с. (особистий внесок – С. 13–16).

– *Юридичні науки*. Риндюк В. І. Розділ 2. Конституційно-правове регулювання суспільних відносин у сфері економіки та фінансів. Правознавство: підручник для студентів економічних та фінансових навчальних закладів / за заг. ред. Ф. П. Шульженка. Київ: Ліра-К, 2025. 508 с. (особистий внесок – С. 45–87, 1,5 друк. арк.).

Журнали за бюджетною програмою КПКВК 6541030:

– *Юридичні науки*. Альманах права. Правові засади нормотворчої діяльності: національний і зарубіжний досвід: До 75-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 1949–2024. Випуск 15. Київ: Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2024. 688 с. ISSN2524-017X.

Видання присвячене висвітленню національного та зарубіжного досвіду щодо правового забезпечення нормотворчої діяльності. Представлені наукові статті мають теоретико-концептуальний та галузевий виміри.

Науково-практичний юридичний журнал розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та наукових установ, докторантів, аспірантів, студентів, практичних працівників та всіх зацікавлених осіб.

У 2024 р. Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України провів **31 науковий захід** (конференції, круглі столи, брифінги, семінари тощо), в яких Інститут виступив як організатор або співорганізатор, серед них 20 – мали міжнародний статус. Найбільш вагомими серед них:

– Міжнародна науково-практична конференція «XV щорічна міжнародна науково-практична конференція «Правові засади нормотворчої діяльності: національний і зарубіжний досвід», 22 квітня 2024 р.;

– XV Міжнародна науково-практична конференція «Майбутнє правознавства: інновації та виклики сучасності у сфері юридичної науки», 16 травня 2024 р.;

– Міжнародна науково-практична конференція «28-річчя Конституції України: досвід, воєнні випробування та повоєнний ренесанс», 26 червня 2024 р.;

– Міжнародна науково-практична конференція «Захист незалежності України: правові засади та виклики сьогодення. До 33-ї річниці проголошення незалежності України», 22 серпня 2024 р.;

– Міжнародна наукова конференція «Земля і територія як юридичні та геополітичні поняття: історико-правова реальність і сучасність», 1–2 лист. 2024 р.;

– Міжнародна науково-практична конференція на тему: «Інтеграція України до Європейського Союзу: виклики в умовах воєнного стану», 4–6 листопада 2024 р.;

– Науково-практична конференція «Охорона та захист прав дітей в умовах сьогодення (з нагоди 35-річчя з дня прийняття Конвенції ООН про права дитини)», 20 листопада 2024 р.;

– Міжнародна науково-практична конференція «Обмеження прав людини в умовах екстраординарних режимів: виклики та рішення», 18–19 грудня 2024 р. (організатори – Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Національна академія правових наук України, Юридичний факультет ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Інституту держави і права Академії наук Словаччини) та ін.

Крім того, у 2024 р. було проведено низку міжнародних і національних заходів з нагоди 75-річчя заснування Інституту держави і права імені В. М. Корецького, серед яких найбільш вагомими є:

– Брифінг «75 років Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України: історія успіху, сучасні досягнення та перспективи розвитку», 4 жовтня 2024 р.;

– Урочисте засідання з нагоди 75-річного ювілею Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 8 жовтня 2024 р.;

– Всеукраїнська науково-практична конференція «Юридична наука в Україні: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку», 9 жовтня 2024 р. та ін.

Є певні досягнення і здобутки Інституту й у **сфері координації наукової діяльності та зв'язків з освітою**. Так, у звітному році продовжила діяльність відновлена Комісія з вивчення історії українського права при Президії НАН України. Інститут є базовим осередком комісії (акад. НАН України Ю. С. Шемшученко) – голова комісії, О. В. Скрипнюк, І. Б. Усенко та О. М. Ярмиш – заступники голови комісії, А. Ю. Іванова – вчений секретар комісії). Зокрема, наукові форуми Міжнародної асоціації істориків права цього року проводилися за підтримки Комісії.

А. Ю. Іванова є членом Комітету наукової термінології при Президії НАН України (постанова Президії НАН України «Про затвердження складу наукових рад і комітетів при Президії НАН України» № 103 від 17.03.2021 р.).

Інститут є базовим осередком Міжнародної асоціації істориків права (далі – МАІП). Президентом асоціації є О. М. Ярмиш, а першим віцепрезидентом – І. Б. Усенко. Штаб-квартирою (базовим осередком) асоціації на сьогодні є Інститут. Інститут продовжує здійснювати обслуговування Інтернет-ресурсу (власної сторінки в соціальній мережі «Фейсбук») МАІП, що створює додаткові можливості для зміцнення зав'язків між членами Асоціації та популяризації її діяльності в Україні та світі. Минулого року було засновано Youtube-канал Міжнародної асоціації істориків права, на якому можна ознайомитися з повними відеозаписами заходів, організованих асоціацією.

Окрім того, здійснювалася координація наукових досліджень за такими традиційними напрямками: залучення провідних вчених до участі у виданнях, які готуються співробітниками Інституту; надання науково-методичної допомоги державним установам, науковим та навчальним закладам України; погодження тем дисертаційних досліджень, керівництво аспірантами і здобувачами інших установ і міст України; рецензування наукових монографій і статей, довідкової літератури; співпраця у рамках громадських організацій вчених тощо.

Співробітники Інституту виконували обов'язки: членів спеціалізованих вчених рад, а саме: членство у спеціалізованих вчених радах: Д 70.705.06 у Національній академії Державної прикордонної служби імені Богдана Хмельницького (З. А. Загиней-Заболотенко), у спеціалізованих вчених радах в Інституті держави і права імені В. М. Корецького НАН України; дійсних членів (академіків) галузевих академій наук України; членів «Науково-методичної комісії Вченої ради Інституту з розгляду та затвердження тем докторських і кандидатських дисертацій»; членів редакційних колегій журналів і збірників, таких, як «Держава і право», «Правова держава», «Альманах

права», «Суспільно-політичні процеси», «Вісник університету імені Альфреда Нобеля», «Просторовий розвиток» та ін.; членів проєктної групи і групи забезпечення освітньо-навчальних програм «Політологія», «Право», «Міжнародне право», «Державне управління»; розробників робочих програм навчальних дисциплін; викладачів навчальних дисциплін для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня у вищих закладах юридичної освіти та викладання лекцій для аспірантів Інституту держави і права імені В. М. Корецького тощо.

Плідні творчі зв'язки підтримувалися з юридичними факультетами Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Львівського національного університету імені Івана Франка, Національною академією Служби безпеки України, Харківським національним університетом внутрішніх справ МВС України, Національною академією внутрішніх справ, Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого, Національним університетом «Одеська юридична академія», Інститутом історії України НАН України, Інститутом української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України, Інститутом рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Інститутом архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та ін.

У 2024 р. тривало налагоджене міжнародне співробітництво із провідними науковими центрами Західної та Центральної Європи: Інститутом Східноєвропейської історії Віденського університету, юридичним факультетом Зальцбурзького університету, центром міжнародного співробітництва Австрійської академії наук, Австрійською національною агенцією з питань освіти та інтернаціоналізації, Німецьким історичним інститутом у Варшаві, кафедрою історії державного устрою і права Факультету права та адміністрації Варшавського університету, Інститутом історії Польської академії наук, Центром Мєрошевського (державна установа, заснована актом польського парламенту, що працює під керівництвом Міністерства культури та національної спадщини Республіки Польща), Інститутом історії Чеської академії наук.

Так, О. В. Сокальська співпрацювала з Інститутом історії Чеської академії наук, Ляйбніц-Інститутом історії та культури Центральної і Східної Європи (GWZO) в рамках воркшопу «Punish and Rehabilitate through Work: Institutions, Discourses, and Agency in Central, Eastern, and Western Europe at the End of the 19th and in the first half of the 20th century» (Прага, 13–15 листопада 2024 р.) і підготовки монографії за його результатами. А також долучилась до роботи міжнародного конгресу дослідників історії Польщі, Литви, України і Білорусі «The Historical Commonwealth of Four Nations the Legacy of the Idea and Future Prospects» (Варшава, 13–16 вересня 2024 р.), що об'єднав близько 200 істориків та істориків права з Польщі, Литви, Естонії, Великої Британії, України.

А. Ю. Іванова продовжувала розпочате в минулому році міжнародне стажування на юридичному факультеті Зальцбурзького університету (Paris-Lodron-Universität Salzburg), яке відбувалося за підтримки Австрійської національної агенції з питань освіти та інтернаціоналізації.

О. О. Самойленко продовжила співпрацю з Українсько-канадським центром досліджень і документації Інституту св. Володимира у Торонто та надала допомогу в систематизації каталогу, оцифруванні архівних матеріалів, проведенні деяких інших різноманітних заходів інституту.

У 2024 р. співробітники Інституту підтримували зв'язки з польськими науковими установами і закладами вищої освіти, зокрема Інститут у 2024 р. підписав договори про співпрацю з Білостоцьким університетом та Варшавським університетом.

В Інституті реалізується міжнародний грант (1 листопада 2023 р. – 31 жовтня 2026 р.), наданий Європейським агентством з питань освіти і культури, Європейською Комісією в рамках проєкту Європейського Союзу «EU Law Postgraduate Studies» (номер 101126964) – Модулі Жана Моне (ERASMUS-JMO-2023-MODULE).

Міжнародне співробітництво Інституту здійснювалося в напрямі моніторингу кримінальних проваджень про воєнні злочини, вчинені на території України. Відповідний напрям успішно реалізувала професор З. А. Загинець-Заболотенко, яка здійснювала експертну діяльність у межах другої фази проєкту «Моніторинг судових проваджень у справах про воєнні злочини» (грудень 2023 р. – травень 2024 р.) (ключовий експерт аналізу судових рішень про воєнні злочини) (проєкт реалізовувався Асоціацією правників України в рамках грантової угоди з програмою USAID «Права людини в дії», яка впроваджується Українською Гельсінською спілкою з прав людини (УГСПЛ)).

З. А. Загинець-Заболотенко узяла участь у заключній конференції програми MATRA-Україна «Посилення спроможності України розслідувати та переслідувати міжнародні злочини» (T.M.C. Asser Instituut, 19–20.11.2024, (м. Гаага, Нідерланди).

О. В. Марцеляк узяв участь у роботі Міжнародного центру з переслідування злочину агресії проти України (Євроюст, Гаага (Королівство Нідерланди)).

Співробітники Інституту є членами редакційних колегій зарубіжних юридичних наукових видань, зокрема: Н. Р. Малишева є членкинею редколегії журналу «Космічна наука і технологія», що індексується у наукометричній базі даних Web of Science (категорія «А», у т. ч. з міжнародного права); Л. Г. Фалалєєва – редакційної колегії наукового видання «European Studies – The Review of European Law, Economics and Politics» (<https://jmccentre.upol.pl/european-studies>), що входить до міжнародної наукометричної бази даних Scopus; В. П. Горбатенко – редакційної ради українсько-польського журналу «Studia Politologica Ukraino-Polona»; О. В. Кукуруз – редакційної ради польського журналу «Studia Politologiczne» (Варшавський університет); В. С. Куйбіда – редакційної ради Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian

scientific journal (Польща – Україна); International scientific journal «Progress» (Грузія); О. В. Кресін – наукової Ради журналу «The Warsaw East Law Review» (Польща), редколегії книжкової серії «Ukrainian Voices» видавництва «Ibidem Verlag» (Німеччина), Ради рецензентів журналу «Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego» (Краків), редакційної Ради журналу «Journal of Comparative Law» (Лондон), почесним членом Редаційної колегії «Zeszyty Naukowe Towarzystwa Doktorantów Uniwersitetu Jagellonskiego» (Краків).

Ю. С. Шемшученко – дійсний член Міжнародної академії екологічного права (США).

А. М. Подоляка – генеральний директор, голова Вченої ради «Освітня установа Європейський професійний докторат».

А. Р. Крусян, О. В. Марцеляк – члени Українсько-польського клубу конституціоналістів.

В. С. Куйбіда – почесний доктор філософії Українського вільного університету (Мюнхен, з 1999), професор соціально-економічної Вищої школи (з 2003, Варшава), почесний член Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи (2002), гостьовий професор Ланжоуського університету (з 2018, Китай, Ланжоу); академік Міжнародної Академії політичного менеджменту (з 2018, Грузія).

В. П. Тимошук – ключовий національний експерт проекту Європейського Союзу «Підтримка всебічної реформи державного управління в Україні» (EU4PAR), національний експерт Проекту ЄС «Право-Justice», старший полісі-експерт Програми підтримки багаторівневого врядування Polaris.

Л. Є. Кисіль – експерт проекту Європейського Союзу «Підтримка всебічної реформи державного управління в Україні» (EU4PAR).

Важливим напрямом діяльності Інституту у 2024 р. була **підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації**. Так, у звітному році в аспірантурі Інституту навчалися 250 осіб, у т. ч. на умовах бюджетного фінансування – 20, за контрактами – 230, у докторантурі навчалася 57 осіб (за рахунок бюджету – 2).

Співробітники Інституту у 2024 р. брали активну участь у протидії ідеології «русского міра» та ворожим ППСО через здійснення науково-дослідної роботи та підготовку за їх результатами дисертаційних, монографічних праць, наукових статей, виступів у засобах масової інформації тощо. Так, під науковим редагуванням Інституту підготовлено рукопис колективної монографії «Рашизм – сучасний фашизм: правовий аспект», у якій розкриваються історичні передумови виникнення та надаються сучасні характеристики рашизму як суспільного явища, досліджується еволюція рашизму як державного режиму та збройної агресії рф проти України як кульмінації рашизму; розкривається рашизм як загроза міжнародному правопорядку, безпеці людства та демократії.

У вересні 2024 р. в Інституті держави і права імені В. М. Корецького НАН України була завершена й успішно захищена дисертація В. О. Лози на тему «Мілітарна складова ідеології рашизму: політологічний аналіз» на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія». У роботі доведено необхідність дерашизації рф у поствоєнний період. Розглянуто ймовірні варіанти дерашизації цієї країни: на основі поразки рф у війні з Україною та застосування механізмів зовнішнього управління, на основі трансформації політичної системи рф після приходу до влади демократичних сил, на основі розпаду росії та виникнення на її території нових держав неавторитарного типу. Автор акцентує увагу, що всі названі варіанти мають відбуватися за участю України.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в діяльність Інституту всесвітньої історії НАН України (Довідка про впровадження № 310/102 від 20.05.2024) та в освітню діяльність Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Довідка про впровадження № 074-16-09-163 від 04.06.2024).

Співробітники Інституту опублікували низку статей, у яких, зокрема, йдеться про боротьбу з рашизмом (на теоретичному, ідеологічному та практичному рівнях): Лоза В. О. Політична і суспільна практика ідеології рашизму як вагомий чинник глобальної дестабілізації. *Політологічний вісник*. 2024. Вип. 92. С. 81–88; Кукуруз О. В. Українсько-польська взаємодія як протидія рашизму. *Держава і право*. 2024. Вип. 95. С. 159–167; Горбатенко В. П. Визначальні характеристики рашизму як квазіідеології і практики неототалітаризму. *Політологічний вісник*. 2024. Вип. 92. С. 65–80; Горбатенко В. П. Рашизм. *Енциклопедія політики і права*. Наукове видання. За ред. д. політ. н., проф. В. П. Горбатенка і д. політ. н. П. В. Мироненка. Київ: Політія, 2024. С. 621–622 та ін.

Крім того, співробітники Інституту здійснюють протидію ідеології «руського міра» та ворожим ІПСО через виступи на науково-практичних конференціях з відповідними доповідями, через проведення співбесід зі студентами у вищих навчальних закладах України, виступаючи з лекціями та науковими доповідями у закладах освіти, а також у медіа.

У звітному році з нагоди 75-річчя від дня заснування Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України та за вагомий особистий внесок у розвиток юридичної науки, підготовку наукових кадрів провідні співробітники нагороджені відомчими нагородами, а саме:

Відзнака НАН України «За сприяння розвитку науки»: Ю. С. Шемшученко

Відзнака НАН України «За професійні здобутки»: О. В. Скрипнюк, Н. М. Пархоменко, А. Р. Крусян;

Відзнака НАН України «За підготовку наукової зміни»: А. Ю. Бабаскін, І. А. Кресіна, Н. М. Оніщенко;

Відзнака НАН України для молодих учених «Талант, Натхнення, Праця»:

А. М. Гурова, О. О. Скрипнюк;

Почесна Грамота Президії НАН України і ЦК Профспілки працівників НАН України: О. Ф. Андрійко, В. О. Антонов, О. Л. Богиніч, М. В. Венецька, П. Ф. Кулинич, Н. Р. Малишева, М. І. Сірий, Ю. А. Турлова;

Подяка НАН України: Н. М. Батанова, Л. Є. Кисіль, Т. А. Костецька, О. В. Кресін, О. В. Кукуруз, А. В. Ландіна, В. П. Нагребельний, А. С. Нересян, В. В. Семеняка, В. Ф. Сіренко, Г. П. Тимченко, І. Б. Усенко, Л. Г. Фалалєєва, М. Д. Ходаківський;

Грамота Відділення історії, філософії та права: А. О. Білоус, Т. І. Бондарук, Н. В. Воротіна, Я. Ф. Жовнірчик, З. А. Загиней-Заболотенко, Н. О. Клещенко, В. Н. Кубальський, В. С. Куйбіда, І. В. Музика, В. М. Нікітенко, Н. Л. Омельченко, Я. А. Павко, І. М. Проценко, Є. В. Ромінський, І. Ф. Севрюкова, С. О. Сунегін, Т. І. Тарахонич, В. П. Тимошук, Г. А. Трунова, Л. В. Худояр;

Відзнака Союзу юристів України «Видатний юрист України»:

О. М. Костенко, П. Ф. Кулинич, В. Ф. Сіренко, І. Б. Усенко;

Відзнака Союзу юристів України Орден «За заслуги» II ступеня:

О. В. Скрипнюк;

Відзнака Союзу юристів України Орден «За заслуги» III ступеня:

А. Ю. Бабаскін, А. О. Білоус, З. А. Загиней-Заболотенко, І. О. Кресіна, Н. Р. Малишева, В. П. Нагребельний, В. І. Олещенко, Н. М. Пархоменко, Н. К. Ісаєва.

Отже, у 2024 р. Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України не тільки успішно виконав завдання, визначені планами науково-дослідних робіт, а й був активним учасником багатьох законопроектних робіт та інших процесів у сфері право- та державотворення, забезпечуючи науково-правове та доктринальне супроводження правотворчої, правозастосовної, правоохоронної діяльності, активно співпрацюючи з органами державної влади та місцевого самоврядування, підвищуючи таким чином наукоємність їх функціонування. При цьому Інститут органічно поєднує науково-дослідну діяльність з підготовкою наукових кадрів – нового покоління науковців.

Вагомі досягнення та високі результати роботи Інституту мотивують ставити на майбутнє не менш значні цілі. У подальших планах Інституту продовження виконання наукових досліджень, зумовлених потребами конституційно-правової практики та соціально-політичних реалій. Широкомасштабна збройна агресія РФ проти суверенної України внесла свої корективи, поставивши нові завдання, пов'язані з воєнним станом і проблемами повоєнної відбудови України. Крім того, у наукових планах Інституту на 2025 р. проведення фундаментального наукового дослідження за темою «Концептуальні засади правотворчої діяльності в Україні: ресурсозабезпечення, новації та ризики» (науковий керівник теми – д. ю. н., професор, академік НАПрН України О. В. Скрипнюк). Метою роботи є розробка цілісної науково обґрун-

тованої теорії правотворчої діяльності, яка відповідала б сучасним та інноваційним потребам держави і суспільства та стала б доктринально-правовою основою реалізації Закону України «Про правотворчу діяльність» від 24 серпня 2023 р.; визначення концептуальних засад правотворчої діяльності в Україні у контексті визначення ресурсозабезпеченості законодавства, інноваційного розвитку суспільних відносин та з урахуванням ризиків у сфері законотворчості; на основі зазначених концептуальних засад розроблення теоретико-методологічного підґрунтя щодо створення концепції розвитку галузевого законодавства України та його адаптації до права ЄС. Здійснення цього важливого наукового дослідження стане черговим вагомим внеском Інституту в розвиток не тільки української правової науки, а й сприятиме сталому розвитку України як демократичної, правової держави та ефективізації інтеграційних процесів на її шляху до ЄС.